

15. KVĚTNA 2020

JAKO KAŽDÝ PÁTEK JSEM PRO VÁS PŘIPRAVIL STRUČNÝ PŘEHLED ZPRÁV
Z ČESKÝCH LITERÁRNÍCH LUHŮ A HÁJŮ:

Ministr kultury **Lubomír Zaorálek** sice vypsál na pomoc nakladatelům hned dvě dotační řízení a nalil do nich dohromady 35 milionů, avšak jeho kroky mnozí nakladatelé nadále kritizují. Ti velcí mu vyčítají, že podporuje pouze malé nakladatele a odmítá jim dát požadovanou miliardu na pokrytí jejich předpokládaných ztrát, ti menší si stěžují na vypsání podmínek grantů a brzký termín odevzdávání žádostí o ně. Ukazuje se však, že v nouzi dokážou i úředníci ministerstva kultury přimhouřit oči. Podle [Barbory Baronové](#), jejíž nakladatelství wo-men s ministerstvem kultury po vlastní ose aktivně komunikuje, se resort bude snažit podpořit i takové projekty, které do stanovených žánrových kategorií přímo nespádají. „Protože není otevřený okruh non-fiction, snažíme se dostat do kategorie náročný ediční počin. Lidé z odboru literatury a knihoven nám potvrdili, že nás s tímto projektem kvůli kategorii nevyhodí,“ řekla pro Deník N. Mnozí lidé z knižní branže navíc kritizují samotný způsob pomoci ze strany MK ČR, která je realizována prostřednictvím tradičních knižních grantů. „Celý ten ‚záchranný balíček‘ MK pro literaturu je úplný nesmysl. Grantová podpora na vydávání nových knih není žádná pomoc. Takhle akorát na už tak přesyceném trhu vyjdou výhledově stovky titulů, které se díky grantům jakž takž zaplatí a zase skončí ve skladech. Jedinou reálnou pomoc nakladatelům vymyslela Praha, která přiklepla Městské knihovně 10 milionů na akvizice. Nechápu, proč ministerstvo nemohlo udělat totéž, a podpořit tím jak nakladatele, tak i knihovny,“ napsal na Facebooku překladatel **Michal Švec**.

S docela novým a poměrně zajímavým návrhem přišel na webu Reflex.cz ředitel Světa knihy a člen předsednictva TOP 09 [Radovan Auer](#): „Raději bych podpořil jeden návrh, který se objevil ve veřejné diskuzi a který mi dává smysl. Kulturní poukázky. Dejme každému občanovi do rukou poukázku 200 Kč na nákup kulturních statků. Erár to vyjde na dvě

miliardy, což pomůže zalepit největší díry. Každý ať s poukázkou naloží dle své libovůle – koupí si lístek do kina, do divadla, na festival, knížku v knihkupectví. Vox populi sám rozhodne, která kulturní instituce si zaslouží jeho podporu.“ Svaz českých knihkupců a nakladatelů kromě toho požádal ministryni financí Alenu Schillerovou o [osvobození knih od DPH](#), zatím do konce roku 2021. DPH na knihy platná od roku 2015 nyní činí deset procent. V případě osvobození od DPH by podle předsedy SČKN **Martina Vopěnky** šlo o opatření spravedlivé a sociální, které by zároveň utlumilo tlak na zvyšování cen v důsledku poklesu počtu vydaných výtisků. Spravedlivě by se rozložilo mezi knihkupce, distributory i nakladatele a pomohlo by i autorům. Pravděpodobně se tak ovšem nestane, neboť čeští politici nevyjednali výjimku na úrovni Evropské unie, podle jejíchž pravidel je osvobození od DPH možno využít jen v přesně definovaných oblastech, mezi které prodej knih nepatří.

Deník N přinesl rozhovor s [Annou Štičkovou](#) z nakladatelství Nová beseda, která je jednou ze zakladatelek platformy Knihex, která si klade za cíl hájit zájmy malých nakladatelů. Podle ní se Svaz českých knihkupců a nakladatelů stará pouze o větší nakladatele a knihkupce. Dopady krize by podle ní pomohlo zmírnit například zavedení ochranné doby ceny knihy, která funguje v Německu i jinde na Západě. „Kniha, která vyjde, by se musela minimálně rok prodávat všude za stejnou cenu – na webu nakladatelství, veletrzích, u knihkupců, v e-shopech. Jde o dobu hájení, která by státní kasu nestála ani korunu. Tím by se trh narovnal a ukázalo by se, jaké knihy jsou životaschopné, a jaké ne,“ prohlásila s tím, že by se tím znemožnilo fungování tzv. parazitních e-shopů, které knihy prodávají s velkými slevami již krátce po jejich vydání (nebo dokonce už předtím). Dále by byla pro snížení nebo zrušení DPH na knihy, úpravu státních dotačních řízení a podporu akvizic knihoven, aby nakupovaly přímo od nakladatelů. Nastínila také důvody toho, proč i tzv. malí nakladatelé zůstávají rozdělení ve dvou táborech, pod prapory Knihexu a taktéž nedávno založeného **Cechu malých nakladatelů**: „Vyzvali nás sice ke spolupráci a na některých věcech se setkáváme, ale nemáme o jejich činnosti přehled a neznáme jejich plány ani program.“ Mimo to prý nesouzní s některými věcmi, které měli ve svém základním prohlášení. „Navíc máme i nějaké dlouhodobé zkušenosti se zakladateli Cechu a některými signatáři,“ dodala a dále to již nerozváděla.

„Přestože v Česku se druhým týdnem opět prodávají knihy, jen zdánlivě je vše jako při starém. Téměř dvouměsíční uzavření knihkupectví v souvislosti s pandemií koronaviru způsobilo velkým firmám ztráty desítek milionů korun a tržby jsou teď zhruba o třetinu nižší. Bez pomoci státu mohou knihkupci zejména v malých městech do konce roku zkrachovat,“ napsal [Daniel Konrád](#) ve svém článku na Aktuálně.cz, kde dal prostor menším i velkým knihkupcům a na základě jejich reakcí došel k závěru, že „malé obchody jsou na tom lépe než některé řetězce“.

*

Své pokračování má i „kauza Petrkov“, o které jsem psal již minule. Proti prodeji usedlosti, která byla domovem Bohuslava Reynka a jeho rodiny, se postavilo již na dva tisíce představitelů tuzemské kulturní obce, z nichž mnozí podepsali petici [Zachraňte Petrkov!](#).

Někteří však tuto snahu mají za pošetilou, a to z toho důvodu, že již není co zachraňovat. Jedním z nich je spisovatel [Václav Vokolek](#), který v anketě Respektu na toto téma mj. napsal: „To, co vidíme v materiálech realitní kanceláře (to slovo nemělo nikdy v Petrkově zaznít), je hlavně nepochopitelné. Kolik nevkusu, necitlivosti k odkazu duchovních hodnot se jistě za velké peníze podařilo v interiérech realizovat. „Je to tak příšerné, že mě z toho mrazí už dva dny. Koupím to, zřídím tam bordel,“ napsal mi znalec literatury Jan Šulc. V Petrkově je vše a navždy ztraceno. Pokud by stát měl tento kdysi tak cenný objekt koupit, pak snad jen proto, aby zde udělal výstražnou expozici ničení lidského ducha a kultury.“ Podobného názoru je i spisovatel a publicista **Aleš Palán**, který k tomu na Facebooku mj. napsal: „Příběh Petrkova skončil před mnoha desetiletími, když zemřel Bohuslav Reynek. Jiří s Danielem, pro mě jedni ze zásadních lidí mého života, ho proměnili a nechali znít ve fascinujících ozvěnách. Jejich smrtí ale vše skončilo. Je to škoda, ale je to fakt. Takový je život, taková je smrt. Básně, grafiky, fotografie, překlady našťestí trvají. Přežijí i bez toho baráku. Věnujte pozornost jim – a ne cihlám.“ Podle [ministerstva kultury](#) je po jednání s představiteli Kraje Vysočina zřejmé, že kraj Petrkov nekoupí. Ministerstvo ale stavbu považuje za kulturně velmi významný objekt, bude proto o koupi dál jednat. Pokud se podaří peníze nad rámec rozpočtu resortu získat, mohl by zámeček provozovat Památník národního písemnictví.

*

Radim Kopáč udělal pro Lidové noviny rozhovor se spisovatelkou [Petrou Soukupovou](#). Z autorčiných místy dost strohých odpovědí vybírám její reakci na otázku, proč je kniha důležitá a člověku potřebná: „Protože prostřednictvím čtení člověk objevuje nové světy, čtení podněcuje fantazii, rozšiřuje obzory jinak než jiné formy umění. A taky uklidňuje, už jen třeba tím, že při čtení se nedá přemýšlet o jiných věcech.“

O poznání delší a výživnější rozhovor nabídl na webu ArtZóny Boris Hokr, který rozmlouval se spoluautory nedávno vydaných Dějin české detektivky, [Pavlem Mandysem a Michalem Jarešem](#). „Osobně si myslím, že člověk, který nečte detektivky, vlastně nemá rád literaturu,“ vyjádřil své přesvědčení Jareš. „Jedna recenze nebo možná spíš čtenářský ohlas nám vyčítá, že jednotlivá díla málo hodnotíme. My jsme se úmyslně drželi zpátky, literární historik by neměl recenzovat desítky let stará díla, ale ukázat kontext, v němž vznikla a jaký měla vliv na budoucí autory,“ osvětlil jejich způsob práce Mandys.

[Pavla Mandyse](#) vyzpovídal – tentokrát pro web Reflex.cz – také spisovatel **Emil Hakl**, který s literárním kritikem a zakladatelem Magnesia Litory rozmlouval o knížkách, rouškách a neutěšené politické situaci i kulturní současnosti. „Problém knižní branže tkví v tom, že je celá podfinancovaná. Většina lidí – od spisovatelů přes zaměstnance a externisty nakladatelství až po knihkupce – v ní pracuje za minimální peníze. Dělají to, protože je baví s knihami pracovat, ne proto, že na tom vydělávají. A krutě pocítí každý výpadek příjmů,“ komentoval dění na tuzemském knižním trhu Mandys.

Jakub Pavlovský se vypravil do [1. Podzemního antikvariátu](#) v pražské Hybernské ulici, který už přes deset let provozuje Michal Hulla. V rozhovoru pro H7O.cz hovoří o současnosti i

budoucnosti antikvariátů, důležitosti osobního setkávání či o tom, co si uvědomil díky nedávným vládním omezením. „Máme celkem dobře zavedený e-shop a většina skladu je přístupná přes internet. To problém nebyl. Jenže hodně zákazníků chce přijít osobně, knihy si prohlédnout a pak teprve koupit. Zřídili jsme alespoň výdejní okénko. Starosti byly i se zásobováním. Prolezli jsme všechny kouty a probrali osobní knihovny, abychom nešidili stále klienty na novinkách,“ řekl mimo jiné Hulla. „Ověřili jsme si, že nechceme být výdejnou nebo robotickým antikvariátem. Bez aktivního kontaktu se zákazníky nás to nebaví,“ dodal.

„Narodit se v ukrajinské metropoli a nemluvit ukrajinsky bylo ve 20. století běžné. Neříkám normální, říkám běžné. Zprávy v rádiu? Rusky. Večerníček? Rusky. Překlady světové literatury? Rusky. Učebnice a odborná literatura? Rusky. Státní jazyk se systematicky vytlačoval, ukrajinské školy se nahrazovaly ruskými, ve kterých se navíc postupně snižoval počet hodin ukrajinštiny. Tyto koloniální postupy jsou osvědčené a populární dodnes, jak dokládá kniha Uralské okno o menšinách na území Ruské federace,“ dočteme se na webu iLiteratura.cz v osobně laděném příspěvku básnířky a překladatelky [Marie Iļašenko](#), která využívá karanténu, aby se doučila svůj rodný jazyk.

*

Čestným hostem letošního **Světa knihy Praha** mělo být Polsko. Knižní veletrh byl nakonec zrušen, ale řada připravených projektů věnovaných prezentaci **polské literatury** se přesto realizovala, ať už jde o vydané knihy, články a přílohy v tisku neb materiály publikované na internetu. Kromě minule zmiňované A2 přinesly „polské ozvěny“ například iLiteratura.cz (mj. rozhovory s literárním vědcem [Jiřím Trávníčkem](#) a ilustrátorem [Piotrem Sochou](#) nebo portrét spisovatele [Wiesława Myśliwského](#)), kanál Světa knihy na Mall.tv (překladatelé [Michael Alexa](#) a [Lenka Kuhar Daňhelová](#), básnířka a překladatelka [Zofia Bałdyga](#)), YouTube kanál Polského institutu (kde o polské literatuře hovoří mj. [Jáchym Topol](#) či [Petr Borkovec](#)), YouTube kanál nakladatelství Fra (polská básnířka [Marzanna Kielar](#) očima Lucie Zakopalové a Michaela Alexy).

Pražský **Goethe-Institut** zase připravil na internetu nabídku textů, rozhovorů, literárních ukázek a informací o německy píšících autorkách a autorech z Rakouska, Švýcarska a Německa, protože ani tradiční festival [Das Buch](#) se letos nemohl konat živě v rámci mezinárodního knižního veletrhu a literárního festivalu Svět knihy Praha.

Další petice hojně podepisovaná literáty a dalšími představiteli tuzemské kulturní scény (přes 3000 podpisů) vznikla na podporu pražské [\(A\)VOID Floating Gallery](#), které hrozí vyhoštění z náplavky na Rašínově nábřeží. Na podporu místa, které bylo dějištěm desítek literárních a hudebních akcí, kromě toho vystoupili formou [krátkých videí](#) na YouTube kanálu této „plovoucí galerie“ například Sylva Fischerová, Kamil Bouška, Josef Straka, Marie Šťastná, Ladislav Zedník, Simona Racková nebo Adam Borzič. Právě zde se také bude ve dnech 30. až 31. května konat [Festival malých nakladatelů](#).

*

České literární centrum, sekce Moravské zemské knihovny v Brně, vyhlásilo mimořádně výběrové řízení na [rezidenční pobyty v Brně a v Praze](#) (zde ve spolupráci se Skautskou nadací Jaroslava Foglara v rámci programu Rezidence Jaroslava Foglara) pro literární překladatele žijící v České republice. Podmínkou je nejméně jeden vydaný překlad (včetně časopiseckých publikací), uzavřená smlouva (nebo alespoň doložitelná dohoda) s nakladatelem o vydání překládaného titulu a trvalý pobyt v ČR. Přihlášky lze zasílat do 24. května.

Nezávislý dolnorakouský literární dům v Kremži (Unabhängiges Literaturhaus NÖ) ve spolupráci s Českým centrem Vídeň vypsala měsíční [rezidenční pobyt pro českého autora](#). Rezidence se vztahuje na měsíc listopad 2020. Podmínkou je angličtina či němčina na komunikativní úrovni, publikace minimálně jedné kniha v německém překladu a to, že autor musí přinejmenším 80 % listopadového pobytu strávit v Kremži. Přihlášku lze zasílat do 15. června.

Festival spisovatelů Praha představil dalšího z hostů letošního ročníku, který má téma „Nezbývá než doufat“ a bude se konat 8. a 11. října. Na festival již podruhé zavítá [Ersi Sotiropoulos](#), významná představitelka současné řecké literatury, která s oblibou boří tradiční formy a ve svém díle zachycuje s nezvyklou přímostí „komplexní vztah umění, života a erotické touhy“.

*

Na závěr jako obvykle připojuji několik čerstvých **knižních tipů**...

[Lucie Faulerová: Smrtholka \(nakl. Torst 2020\)](#)

Hlavní hrdinka druhého románu Lucie Faulerové se vyrovnává s několika tragickými rodinnými událostmi, které se mohou zdát nepochopitelné, a snaží se najít jejich příčinu. Cestu vpřed však nelze zvládnout bez ohlednutí. V důsledně rytmizované próze vycizelované do mimořádné stylové čistoty nás mladá dívka, zasažená rodinnou tragédií i vlastním svědomím, uvádí do prostředí tří sourozenců, které nevysvětlitelně opustila matka, zasáhla nemoc, a přesto v uzavřené buňce rodiny zůstalo díky otci i sourozeneckému poutu prostředí nabízející východisko pro toho, kdo je ochoten je přijmout. Zdá se, že nejtěžší boj je třeba vybojovat ve vlastní hlavě, nabízenou lásku akceptovat, a spolu s ní i vyrovnání s vnitřními démony odmítání a viny. Přestože nastíněný děj nevzbuzuje příliš optimismu, i na takto dramaticky vykolíkováném poli dala autorka vyrůst humoru, který charakterizuje postavy, jejich vztahy či nepřeberné množství sebepoznávacích metod a návodů na ideální život.

[Rachel Kushnerová: Noční klub Mars \(přel. Olga Bártová, nakl. Argo\)](#)

Hlubokou nocí projíždí autobus se šedesáti ženami na cestě do Stanvillu, věznice v kalifornském Central Valley. Je v něm i devětadvacetiletá striptérka Romy Hallová, odsouzená k dvěma doživotním trestům za to, že zabila svého stalkera. Romy se musí naučit žít ve společnosti tří tisíc žen v otřesném prostředí plném násilí a nějak se smířit s odloučením od sedmiletého syna. Časem se s několika spoluvězeňkyněmi sblíží a vytvoří s nimi novou „rodinu“. Přemýšlí o některých svých rozhodnutích i o tom, proč se jí život tak vymkl, a

vzpomíná na San Francisco svého mládí – žádné duhové vlajky, beatnická poezie ani strmé křivolaké uličky, ale mlha, irské hospody a prodejny alkoholu. Zlomový okamžik nastává ve chvíli, kdy se dozvídá, že matka zemřela při autonehodě a syn bude dán k adopci.

[Claudine Monteil: Milenci svobody. Beauvoirová a Sartre \(přel. Hana Davidová, nakl. Metafora\)](#)

Originální a důvěrný portrét dvou velikánů francouzské literatury, v jejichž životech bylo vzájemné intelektuální a milostné pouto silnější než kterýkoli jiný vztah. Jean-Paul Sartre a Simone de Beauvoir byli jedněmi z nejvýraznějších osobností druhé poloviny 20. století. Setkali se jako studenti – symbolicky v knihovně při přípravě na zkoušku z filozofie. Svými myšlenkami ovlivnili nejen své současníky, ale i následující generace. Oba po sobě zanechali významné literární a filozofické dílo a zcela naplnili význam pojmu „angažovaný intelektuál“. Byli členy francouzského odboje za druhé světové války, odsoudili válku v Alžíru, protestovali proti válce ve Vietnamu, byli aktivní během květnových událostí roku 1968, angažovali se v ženském emancipačním hnutí... Bojem za svobodu se stali skutečným svědomím své doby. Jejich nonkonformní milostný život se stal prostorem pro experiment, v němž se oba snažili o uplatnění morálky a respektu k principům, které si stanovili. A i přes osočování a fyzické výhrůžky ze strany ostatních zůstali Sartre s Beauvoir až do konce věrni životu, který si zvolili. Věrni svým myšlenkám.

Petr Nagy

Půlnoční Noviny P. N. naleznete na webu [Literární poustevna](#) či v Poznámkách na facebookové stránce [Literární poustevna Petra Nagye](#) a případným zájemcům je budu milerád pravidelně zasílat e-mailem ve formátu PDF (pište na poselpulnoci@seznam.cz).